

# **Platform Duurzame en Solidaire Economie**

## **Expert meeting Een Nieuwe New Deal - 16 oktober 2008**

---

### **Naar een nieuw paradigma voor ontwikkeling en solidariteit**

**Francine Mestrum**

1. De afgelopen eeuwen is 'ontwikkeling' vaak van inhoud en betekenis veranderd. Ook de afgelopen twintig jaar is men overgestapt van economische en sociale ontwikkeling naar duurzame en menselijke ontwikkeling. Er is niets overgebleven van het collectieve emancipatieproject dat ontwikkeling – in zijn meest positieve opvatting – veertig jaar geleden betekende. De 'duurzame ontwikkeling' van vandaag wordt neoliberalistisch ingekleurd. Menselijke ontwikkeling wordt herleid tot armoedebestrijding. Telkens wordt de markt als oplossing voor maatschappelijke problemen voorgesteld, terwijl juist die onbeheerste markt tot grote ongelijkheid leidt.
2. Zelfs de zeer beperkte agenda voor armoedebestrijding is bezig met mislukken. De millenniumdoelstellingen zullen niet worden gehaald. De Wereldbank past keer op keer haar statistieken aan om het totaal aantal extreem arme mensen te verhogen en de procentuele daling eveneens te laten verhogen. Dit kan slechts door de 'begincijfers' op te trekken (de cijfers voor 1981 werden al meer dan verdubbeld). Ondertussen blijft de ongelijkheid groeien en komen de rijke landen hun beloften niet na. Wie weet nog dat het veertig jaar geleden de bedoeling was om 'de kloof tussen arm en rijk' te dichten?
3. We weten ondertussen wel dat een duurzame ecologische ontwikkeling hand in hand moet gaan met sociale ontwikkeling. Sociale rechtvaardigheid is niet enkel een kwestie van sociale bescherming, inkomensherverdeling en meer materiële gelijkheid, het is ook een kwestie van meer gelijke toegang tot natuurlijke hulpbronnen, tot duurzame productie en consumptie. Het gaat er niet alleen maar om de armen te helpen met het oog op meer duurzaamheid of om duurzaamheid te bevorderen om de armoede te verminderen. Het gaat om twee aparte agenda's met elk hun eigen verdiensten die wel in een positieve wisselwerking tot elkaar kunnen staan. Ze kunnen echter niet tot elkaar worden herleid. Een ecologisch duurzame ontwikkeling gaat verder dan armoedebestrijding en armoedebestrijding is meer dan ecologisch duurzaam ontwikkelen.

4. De manier waarop de solidariteit in de wereld is georganiseerd schiet zwaar te kort. Meer en meer wordt armoedebestrijding herleid tot filantropie en een particuliere charitatieve aanpak. Ondertussen worden dure en erg ingewikkelde internationale conferenties gehouden om de ontwikkelingssamenwerking efficiënter te laten verlopen. Vooral met het 'vergroenen' van de ontwikkelingshulp gaat het grondig fout. Er worden allerhande fondsen gecreëerd waar niemand nog een overzicht van heeft. Groene projecten doen het zeer slecht in termen van doelmatigheid. Het 'Clean Development Mechanism' leidt niet tot emissieverminderingen maar impliceert vrij veel fraude. De meeste 'groene' steun gaat naar waterprojecten, niet toevallig een sector waar grote multinationale bedrijven in actief zijn.
5. Vijftig jaar na het begin van het dekoloniseringsproces en de eerste theorieën over 'ontwikkeling' moet worden gestreefd naar een vernieuwing van het ontwikkelingsdenken. Ontwikkeling is niet langer een project voor landen of mensen uit het Zuiden, maar ook voor landen en mensen uit het Noorden. Het ontwikkelingsproject heeft terecht erg veel kritiek gekregen, maar toch is het geenszins nodig het kind met het badwater weg te gooien. Er is m.i. wel degelijk een 'duurzame, menselijke ontwikkeling' nodig, omdat
  - a. Er vraag is naar moderniteit in Noord en Zuid
  - b. Er nood is aan materiële vooruitgang in het Zuiden
  - c. Er nood is aan een andere ontwikkelingsvisie in het Noorden, met wellicht minder materiële groei
6. Het spreekt voor zich dat een ontwikkelingsproject voor het Zuiden niet kan worden uitgewerkt door mensen uit het Noorden. Met het oog op een ecologisch duurzame en menselijke ontwikkeling kunnen er echter wel enkele gemeenschappelijke principes worden vastgelegd.
  - a. Ontwikkeling als een collectief project voor mensen, landen, regio's en de hele wereld
  - b. Ontwikkeling gericht op het overleven van de planeet en op een gepaste levensstandaard voor alle mensen
  - c. Ontwikkeling gebaseerd op samenwerking tussen mensen, landen, regio's
  - d. Ontwikkeling gebaseerd op solidariteit tussen mensen, landen, regio's
  - e. Ontwikkeling als collectief emancipatieproject met respect voor alle universeel erkende mensenrechten

7. In die context kan ook gestreefd worden naar een nieuwe ontwikkelingssamenwerking en kan een eind worden gemaakt aan de erg gefragmenteerde, willekeurige en 'donor-driven' ontwikkelingshulp.
  - a. Er moet een precieze balans worden opgemaakt van niet-duurzame produktie en consumptie evenals een plan om via fiscale en prijsmaatregelen te komen tot een afbouw en rechtvaardiger verdeling ervan
  - b. Er moet geïnvesteerd worden in onderzoek naar duurzame technologie
  - c. Er moet gestreefd worden naar een forfaitaire afdracht van 0,5 % tot 1 % van het BNI van rijke landen aan een VN-fonds dat trekkingsrechten kan geven aan arme landen, bij voorkeur op basis van de behoeften aan basisvoorzieningen, sociale economie en ecologische projecten
  - d. Er moet gewerkt worden aan een rechtvaardige nationale en internationale fiscaliteit waardoor de sterkste schouders, In Noord en Zuid, de zwaarste landen dragen. De opbrengst van de internationale fiscaliteit (op financiële speculatie, op multinationale bedrijven, op CO<sub>2</sub>-emissie...) gaat naar onderzoek, sociale investeringen en de uitbouw van een wereldwijde sociale bescherming.
  - e. De Wereldbank en andere ontwikkelingsbanken moeten worden hervormd met het oog op het bevorderen van een ecologisch duurzame en menselijke ontwikkeling.
8. Deze beperkte agenda kan naïef utopisch lijken. De huidige machtsverhoudingen zijn van die aard dat weinig verandering mogelijk is. Toch groeit het besef dat het huidige economische systeem op zijn grenzen botst. De financiële, de energie- en de voedselcrisis geven aanleiding tot meer en meer ook gewapende conflicten. Instellingen als de Wereldbank en het IMF, en zelfs de Europese Unie verliezen hun legitimiteit. Met de opkomst van nieuwe groeieconomieën – China, Brazilië, Indië ... - zijn de geopolitieke verhoudingen grondig aan het veranderen. Of we een grote mondiale crisis kunnen vermijden is zeer de vraag, maar dat we ons moeten voorbereiden op de toekomst staat vast.